

TURISSA

Número 18. Gener de 1995. Any VI. 2a època. Preu: 250 pts.

El Suplement

**Monogràfic
dedicat al
Pelegrí**

Pàgs. 17 a 28

Julietta

**Una història
d'amor
en la Tossa
del segle
passat**

Pàgines 5 a 9

Entrevista

Mario Zucchitello

Pàgines 13 a 15

Vols col.laborar amb la revista?

Llegeix-la

Escriu-hi

Anuncia-t'hi

Compra-la

Posa't en contacte amb nosaltres si vols col.laborar-hi
estretament

Comença una nova etapa

La revista que teniu a les mans és el primer número de la nova etapa de Turissa. Hi veureu alguns canvis, tant en l'apartat de disseny com en el de continguts, que confiem que, amb la indulgència que cal aplicar a les coses que es renoven, us plaguin. L'esforç de tota la gent que ha permès tirar endavant la nostra revista, durant anys i afrontant dificultats, s'ha d'agrair i s'ha de recompensar. La nostra millor recompensa és donar un impuls a Turissa, convertir-la en un mitjà de comunicació local que abasti el doble objectiu proposat: d'una banda infor-

mar d'allò que difícilment els mitjans de comunicació generals parlaran (o parlar-ne amb més profusió i més sensibilitat tossenca), i de l'altra dinamitzar la vida social i cultural de la nostra població. Són també dos deures de tota publicació local. És tenint en compte aquestes premisses que hem elaborat la nova estructuració de continguts, donant màxima importància a les qüestions culturals i socials. La nova Turissa tindrà, com podreu comprovar, diversos blocs, tots ells tractats —almenys aquesta és la nostra intenció— de manera que el lector hi

vagi fent via gairebé sense adonar-se'n. Això ens ha de proporcionar dos elements fonamentals per a l'èxit de la nova revista: fer que els treballs que hi publiquem arribin a la gent i els satisfuguin, i fer que la difusió de Turissa ultrapassi el llistó que tenim en aquests moments.

En qualsevol cas, l'esperit de l'equip de redactors i col·laboradors que afrontem el repte és d'elevada confiança en les possibilitats de la revista, i hi treballarem amb entusiasme. I esperem fer-nos perdonar pels errors que puguem cometre.

TURISSA

Directora

Dolors Gordils

Redacció

Dolors Gordils i Mari Vera

Col·laboradors

Mario Zucchitello, Francesc Fonalledas i Josep Salvador Cullell

Fotografia

J.M. Aumedes, Jordi Ferrer i Gemma Noguera

Capçalera

Gemma Noguera

Edita

Associació Turissa, Avinguda del Pelegrí n. 10 17320 Tossa. Telèfon 34 09 05

Composició i maquetació

CAT Edicions SL

Filmació

Casas

Impressió

Gràfiques Montserrat

Turissa és una revista d'aparició trimestral. No comparteix necessàriament l'opinió i les interpretacions que s'hi publiquen, llevat de l'Editorial.

SUMARI

5-9/ QUAN TOSSA FA LA COMPETÈNCIA A «POBLE NOU»

Ampli reportatge de la sèrie «*Julietta*» rodada i produïda per la televisió de Tossa.

10-11/ NOTES. L'actualitat recent de Tossa, en apunts breus, i els retalls de premsa.

12 / EL QUE HAN DIT I VIST DE TOSSA. Cites i fragments escrits de diversos autors amb Tossa com a motiu.

13-15/ L'ENTREVISTA. Mario Zucchitello: «*Treballar històricament sobre Tossa és un drama*»

16/ OPINIÓ. Article de Joan Ventura, director de l'edició de Girona d'*El Punt*.

17-28 EL SUPLEMENT. Bloc monogràfic de 12 pàgines dedicades

El Pelegrí, tema del monogràfic d'aquest número

al Pelegrí, amb fotos històriques, entrevistes, un article del Bisbe de Girona i altres informacions.

29-40/ LA CULTURA POPULAR. Ampli bloc reservat a les diverses manifestacions de la cultura popular al nostre municipi: el Nadal, les sardanes, els personatges, les imatges del record,...

CARTES DELS
LECTORS

Aquest és un espai reservat a la publicació de les cartes que els lectors enviïn a la revista *Turissa*. Totes aquelles persones que desitgin adreçar-nos les seves paraules ho poden fer trametent-nos les cartes a les referències següents:

Associació Turissa,
avinguda del Pelegrí,
n.10. Tossa 17320.

La direcció de la revista es reserva el dret de publicació, i de modificació de l'extensió dels articles.

L'ARTICLE DE L'ALCALDE

Un nou pas endavant

Turissa, revista municipal, any nou nova direcció. Na Dolors Gordils n'agafa el timó, relleu amical, sense traumes. Agraïment senzill i sincer per l'antecessora, n'Assumpta Taberner, i benvinguda a la flamant i novella responsable. Felicitats per a les dues.

I la vida continua i obrim camí en aquest any 1995 després de deixar l'anterior, que malgrat estar guarnit de filades arestes, s'ha anat romant i els resultats tampoc no han estat decebedors, per no donar-li un aprovat general que confiem superar amb nota pel que comencem.

Il·lústima de llastre pesant que ofega els hiverns de Tossa, sense gaire punts per agafar-te. Hem aconseguit d'impulsar de nou una continuïtat més acusada de l'estiu abans d'arribar a aquesta assolida però improductiva calma mo-

nacal que tenim a l'hivern. Crec que una vegada enllestit l'endegament dels tres enllaços amb Tossa serà possible reobrir l'activitat local, que a la vegada donarà força a la indústria hotelera amb la corresponent repercussió a la resta.

Per descomptat que tenim assegurades millors perspectives turístiques per aquest any. El nostre poble té una magnífica imatge nacional i internacional i això fa que estigui valorat i considerat com un dels millors de la costa. També els tossencs, amb negoci o sense, tots podem ajudar a complementar la nostra figura donant també el to de simpatia i amabilitat que d'origen ha distingit en diferents temps i circumstàncies la població de Tossa de Mar. Siguem optimistes, confiem-hi, i endavant.

El vostre alcalde, en Telm.

ESTOSSECS

AMUNT

La iniciativa del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya de posar en funcionament l'Institut de manera provisional l'any vinent és una bona notícia. Això permetrà que els nostres estudiants no es vegin obligats a desplaçar-se fins a Blanes o Lloret.

PSSS...

La recepció de la televisió local de Tossa no és prou bona en moltes cases de la vila. Ara que s'acosta el dia de l'estrena de la sèrie produïda per la nostra televisió, seria bo que es fessin tots els esforços per procurar que el senyal arribi en perfectes condicions arreu.

AVALL

Molts tossencs observem amb preocupació el deplorable estat de la vil·la romana dels Ametllers. En els darrers temps s'ha transformat en una mena de circuit de motos i en una base per a tota mena de pintades. Un mal exemple de respecte al nostre patrimoni.

R E P O R T A T G E

«Julieta»: quan Tossa fa la competència a «Poble Nou»

La televisió local produeix una sèrie que promet convertir-se en l'èxit de la temporada

Sèries, telenovel·les i colobrots s'han convertit en els darrers anys en les estrelles de la programació de totes les cadenes televisives de l'Estat espanyol, tant autonòmiques com estatals. La febre va començar amb el colobrot sudamericà «Cristal» i a Catalunya ha arribat al seu punt més àlgid amb «Poble Nou». Sembla mentida, però la vida de

l'Antònio, la Rosa i tota la resta de protagonistes del colobrot català han aconseguit, fins i tot, canviar els horaris de mitja Catalunya. La nostra televisió local, TV Tossa, no ha volgut quedar-se enrera i s'ha apuntat a la moda de produir serials i d'aquí a pocs dies tots els tossencs estarem enganxats als televisors esperant l'hora d'emissió del nostre colobrot particular: «Julieta». «Julieta» és una història d'amor, ambientada a la Tossa de finals del segle XIX, entre un home que diu ser un indiano que va fer

fortuna a les Amèriques i la filla del farmacèutic de la població, Julieta. En realitat, però, el protagonista arriba a Tossa fugint d'uns carrabiners que el perseguien.

La guonista, la lloretenca Rosa Maria Cotrina, i el director de la minisèrie, Paco Abril, van escriure «*Julieta*» com a treball de curs del màster d'escriptura televisiva de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Evidentment, en aquest primer treball, «*Julieta*» no estava ambientada a Tossa, sinó que l'acció transcorria a Mataró, i el projecte era molt més ambiciós. El guió original va arribar a mans del director de la casa de Cultura, Josep Salvador Cullell, que va pensar que podria ser una bona idea que Tossa tingués la seva pròpia sèrie i va començar a treballar perquè la televisió local produís «*Julieta*». Els «Xixanets» van ser els encarregats de donar vida als seus protagonistes, i el músic Josep Maria Colomer va compondre la banda sonora, imprescindible per a qualsevol serial.

El primer capítol de «*Julieta*» comença amb l'arribada a Tossa de tres contrabandistes —en Gabino, en Quimet «Llangardaix» i en Tià—, que busquen refugi per amagar-se dels carrabiners que els persegueixen. Un cop a Tossa, enganyen la població dient-los que són uns indians rics que vénen de Cuba i s'introdueixen a la vida social de la vila. La filla del boticari, Julieta, s'enamora d'un dels contrabandistes, en Gabino, i la trama està servida.

El director de «*Julieta*», Paco Abril,

Fotos: J.M. Aumedes i arxiu El Punt

Els Xixanets donen vida als personatges de la sèrie, i la música és de Josep Ma. Colomer

«Julieta» és una història d'amor ambientada a la Tossa de finals del segle XIX

va explicar durant la presentació del primer capítol que el rodatge estava essent molt dur, especialment per la manca de mitjans i per la dificultat dels actors, provinents del món del teatre, per adaptar-se a la dinàmica d'un rodatge televisiu. Tot i això, Abril va assegurar que aquests obstacles s'estaven superant i que, de mica en mica, l'equip està aprenent a treballar de forma més fluïda. Segons les previsions del director, TV Tossa no podrà començar a emetre la minisèrie fins al mes de març, quan ja s'hagin rodat els set capítols de «*Julieta*». «**S'ha de tenir en compte que la majoria dels participants en la producció no tenen una disponibilitat total i, per tant, hem d'amotllar els nostres horaris i sovint hem de rodar durant les nits i els caps de setmana**», va dir Abril. Per a Paco Abril, aquesta sèrie és un experiment molt important perquè «**fins ara no s'ha fet cap producció d'aquest tipus a l'Estat espanyol i en el futur pot ser vital**».

FITXA TÈCNICA

Nom: «*Julieta*»

Protagonistes: Grup de Teatre «Xixanet»

Direcció: Paco Abril

Direcció d'Actors: Josep Cullell

Guió: Rosa Maria Cotrina i Paco Abril

Número de capítols: 7

Durada per capítol: 25 minuts (aproximadament)

Data d'inici de l'emissió: Mes de març.

Producció: TV Tossa

Música: Josep Maria Colomer

Presentació del primer capítol: 2 de gener de 1995

L'aventura de fer una producció amb mitjans limitats

DOLORS GORDILS

Ben aviat *Julieta* deixarà de ser senzillament un nom de dona per convertir-se en «la Sèrie», en majúscules, de tots els tossencs. «*Julieta*» té tots els ingredients necessaris per convertir-se en el programa líder en audiència de TV Tossa. Tot i les limitacions tècniques, es nota que darrera de la producció hi ha la mà de dos professionals que saben molt bé el que es fan. Paco Abril i Rosa Maria Cotrina han treballat molt per oferir un producte històricament rigorós i no han dubtat a demanar consell a experts en la història local. Així, els protagonistes de «*Julieta*» salen com feien els tossencs a finals del segle passat i invoquen en les seves pregàries els nostres sants més devots: Sant Vicenç i Sant Sebastià.

Evidentment, «*Julieta*» no és «*Poble Nou*». En el primer capítol, recentment presentat, hi ha algunes deficiències tècniques, principalment derivades de mancances tecnològiques. So defectuós i una il.luminació inadequada evidencien la manca de pressupost. Malgrat tot, aquests problemes disminueixen amb el pas dels minuts i segurament, l'últim capítol del colobrot no tindrà res a veure amb el primer. Tot i aquests defectes formals, «*Julieta*» està destinada a triomfar entre els espectadors tossencs. No només perquè els seus protagonistes siguin els «Xixanets» —a tothom li agrada veure familiars i coneguts sortint per la tele— sinó perquè el producte té una qualitat indiscutible tractant-se d'una producció d'una televisió local.

Qui és qui en la Tossa del segle XIX?

En aquest recull apareixen la majoria de protagonistes de la sèrie «Julieta», tot ells del grup de teatre local Xixanet.

JULIETA
Laia Collell

GABINO
Lluís Maynau

CLIMENT «LLANGARDAIX»
Joan Canal

TIÀ
Damià Fernández

GRAU
Vicenç Solà

NA PILAR
Rosa Maria Viadé

TOMÀS
Ricardo Fernández

AURORA
Mercè Gomis

RITA
Anna Maynau

NA MARGARIDA
Kàtia Ros

EL MOSSÈN
Josep Salvador Cullell

PESCADOR
Víctor Puig

PESCADOR
Solà

BORRATXO
Lluís Rutllan

ROSA MARIA COTRINA. GUIONISTA DE LA SÈRIE «JULIETA»

«El resultat és més bo del que esperàvem, tenint en compte el material de què disposàvem»

Rosa Maria Cotrina és, en certa manera, la mare de «*Julieta*». Ella és qui s'ha encarregat amb la col·laboració de Paco Abril de crear la història i de farcir-la amb els diàlegs dels personatges de la minisèrie. A més de guionista, la Rosa és cantant i aquestes festes nadal·lenques l'han deixada esgotada i sense veu. Malgrat tot, d'aquí a poques hores la Rosa agafarà un avió direcció Caracas, on durant dos mesos buscarà promotors per a un nou projecte que li ronda pel cap.

— **Quin és l'eix argumental de «*Julieta*»?**

— «'Julieta' és bàsicament una història d'amor i de contrabandistes. La narració comença amb l'arribada a Tossa de tres homes (un jove, un avi i un adolescent) carregats de calés, fets pols, molls i bruts. Aquests tres personatges diuen que vénen de Sant Feliu, on els ha deixat un vaixell procedent d'Amèrica, i expliquen als vilatans que els acullen que són uns indians que arriben de Cuba i que allà han fet fortuna. Al final de la sèrie es veurà que el protagonista no ve de Cuba, sinó que és un contrabandista d'Arenys de Mar, que ha vingut a amagar-se a Tossa, fugint dels carrabiners, i un cop a Tossa s'enamora de la filla del farmacèutic de la població».

— **Estàs satisfeta del primer capítol de la sèrie?**

— «La veritat és que sí. En un principi

vam tenir moltíssims problemes tècnics, especialment amb els llums i el so, i el cert és que, tot i que aquestes deficiències es noten, molts d'aquests problemes han quedat solventats amb el muntatge i el resultat és molt més bo del que esperàvem tenint en compte el material del què disposàvem».

— **Durant la presentació del capítol els membres de l'equip comentaven que el rodatge estava sent molt dur.**

— «Molt. Has de tenir en compte que tots els membres de l'equip treballem o tenim altres ocupacions, i per tant hem de rodar quan tenim un moment lliure, sigui el dia que sigui i l'hora que sigui. Per exemple, l'edició l'hem feta a altes hores de la matinada i so-

vint a les sis del matí encara érem a TV Tossa. De tota manera, ara jo marxo un parell de mesos a Caracas i tot el projecte queda en mans del director de la minisèrie, Paco Abril».

— **Ja has acabat els diàlegs?**

— «Sí, ho deixo tot preparat perquè el rodatge pugui continuar sense problemes».

— **Com s'han adaptat els Xixanets al medi televisiu?**

— «Les noies de seguida han entès el mètode de treball, però als nois els ha costat una mica més entendre que a la televisió s'ha d'actuar amb naturalitat i que no hi ha necessitat d'impostar la veu i exagerar els moviments com al teatre».

CUMA - FRED INSTAL·LACIONS

HOSTALERIA	FONTANERIA
ELECTRICITAT	CALEFACCIÓ

C/ Bernats, 10 - Tel. (972) 34 19 12
17320 TOSSA DE MAR (Girona)

Vila Vella es va començar a poblar el 1186, un any abans del que es creia fins ara

L'historiador local Mario Zucchitello troba un document a la Corona d'Aragó que així ho avala

Contràriament al que es creia fins ara, els tossencs no vam anar a viure a Vila Vella l'any 1187 sinó que ho vam fer justament un any abans, el 1186. Així ho demostra la còpia de la carta de poblament de Vila Vella que ha trobat recentment l'historiador local Mario Zucchitello als arxius de la Corona d'Aragó, mentre buscava informació per escriure el seu proper

llibre. Zucchitello és de l'opinió que aquesta nova còpia és més fidel a l'original, ja que aclareix paraules que en l'altre document eren confuses, de manera que es pot precisar amb més rigor un fet prou important per a la nostra història. A més, aquesta nova carta de poblament aporta noves informacions sobre la nostra realitat com a poble.

Marc Aguilar, finalista del «Prudenci Bertrana»

El tossenc Marc Aguilar i Coris va ser un dels finalistes de la darrera edició dels premis literaris de Girona «Prudenci Bertrana», amb l'obra «El carnisser inep-te». Marc Aguilar havia guanyat precisament amb aquesta mateixa obra el primer premi de la dotzena edició del «Just Casero».

L'institut entrarà en funcionament el curs que ve

L'Institut d'Ensenyament Secundari (IES) de Tossa entrarà en funcionament el curs 95-96, segons han confirmat el delegat d'Ensenyament a Girona, Albert Vancells, i l'alcalde de la vila, Telm Zaragoza. L'Ajuntament ha proposat a Ensenyament la instal·lació de l'IES al camp de futbol vell. En un principi, l'institut de Tossa estarà format per tres aules prefabricades dobles, amb una capacitat per aproximadament 200 alumnes. De moment, encara es desconeix la data prevista per a la construcció de l'IES definitiu, però segons Telm Zaragoza això no succeirà aproximadament fins a l'any 2005. L'entrada en funcionament de l'IES permetrà que els estudiants tossencs puguin estudiar a Tossa fins l'entrada a la Universitat.

Com fer art a partir del suro

Els quadres de suro de l'artista de Sant Feliu de Guíxols Roger Conchillo van ser els protagonistes de l'exposició que l'Ajuntament va organitzar entre els dies sis de novembre i onze de desembre passats a la Pinacoteca Municipal. Durant poc més d'un mes, els tossencs van poder comprovar que el suro no serveix només per fer taps d'ampolles (que, per cert, a les comarques gironines es fabriquen els de millor qualitat del món, que fins serveixen per tapar el millor xampany francès), sinó que amb habilitat i destresa pot ser un suport excel·lent per crear autèntiques obres d'art.

Una mostra del que es pot fer amb un material aparentment poc usat en altres aplicacions que la d'aïllant o tap

RECALLS DE PREMSA

El bon temps fa que l'aplec de Sant Grau de Tossa sigui un èxit

DOLORES GORRIBES.
 ■ Tossa de Mar — El tradicional aplec de Sant Grau de Tossa de Mar, que es celebra durant tot el dia dilluns a l'entrada del municipi, va ser un èxit de participació gràcies al bon dia que va fer, segons van assegurar els fons del consistori. Les matesses, fons van valorar positivament l'aplec, i tant afirmar que la participació va ser similar a la d'altres anys com a l'èxit de l'aplec de Sant Grau de Tossa de Mar.

El nou monòlit i l'edificació amb el jac de Sant Grau de Tossa de Mar.

El nou monòlit, plantat al pont Onze de Setembre. Foto: NÚRIA SANTIAGO

L'Ajuntament inaugura un monòlit dedicat als herois de guerra de Tossa

DOLORES GORRIBES.
 ■ Tossa de Mar — L'Ajuntament de Tossa de Mar va inaugurar aquest diumenge, coincidint amb la Diada Nacional, un monòlit en record de tots els tossencs que van sofrir i morir per Catalunya a la Guerra Civil.

La Guerra d'Espanya. Aquest monument està format per un bloc de pedra amb una placa recordatòria dels herois tossencs i per una altra inscripció amb la referència al 11 de Setembre de 1938.

La Pinacoteca de Tossa inaugura el XXI Saló d'Estiu

■ Tossa de Mar — La Pinacoteca Municipal de Tossa de Mar inaugurarà diumenge vinent el XXI Saló d'Estiu, que aquest any commemora els seus primers vint anys de trajectòria. Per celebrar aquest fet, l'Ajuntament ha reunit aquests dies 21 pintors que van impulsar la iniciativa, l'objectiu de la qual era crear una cita anual per a tots els artistes vinculats a la població: Manel Álvarez, Anson Pérez, Lola Boch, Hidalgo, Rinckenbacker i Francesc Serra són alguns dels autors que presenten originals en la mostra, que podrà visitar-se fins al 30 d'octubre. D.G.

Televisió de Tossa produeix una minisèrie ambientada al segle passat

La minisèrie "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

■ Tossa de Mar — L'Ajuntament de Tossa de Mar (TVT) començarà a treballar aquest cap de setmana amb una minisèrie ambientada a la Tossa de principis de segle XIX.

Un autèntic serial

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

El serial "Última" tindrà un coproductor de 25 minuts de durada que es emetirà a TV3.

La policia de Tossa dona diners d'unes hores extras a Metges sense Fronteres

Els 16 agents van cobrar 57.500 pessetes

■ Tossa de Mar — Els agents de la Policia Local de Tossa de Mar han donat 57.500 pessetes a Metges sense Fronteres.

El conflicte amb l'Ajuntament

Per dos anys de la direcció del Manlial de Tossa, la Policia Local i el consistori de Tossa de Mar van tenir les negociacions que mantenen amb ous, va realitzar unes hores extras, però que va ser l'hora de treballar.

Manlial de Tossa, van acordar que no donarà pòliza la policia, però van pagar els 57.500 pessetes. La donació d'aquests diners es va fer efectiva dimarts passat, quan representants dels

SOCIETAT

talat el monument. La secció local d'ERC i del PSC-Independents havia demanat en reiterades ocasions al consistori que de-

Rosa Maria Cotrina Subirà

És una periodista d'adipos que ha escrit el guió de la minisèrie "Última" que es emetirà a TV3.

■ Tossa de Mar — Rosa Maria Cotrina Subirà és una periodista d'adipos que ha escrit el guió de la minisèrie "Última" que es emetirà a TV3.

És una periodista d'adipos que ha escrit el guió de la minisèrie "Última" que es emetirà a TV3.

VICTOR

Restaurant

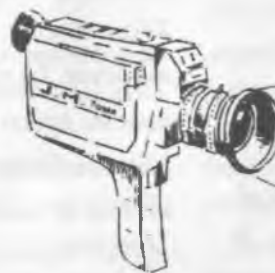

«OBERT TOT L'ANY»

Avda. de la Palma, 17
 Tel. (972) 34 24 31

17320 TOSSA DE MAR
 (Girona)

Especialitat en peix i arròs

VENDA I REPARACIÓ DE RÀDIO, TV, VIDEO, HIFI.

J. M. C.B.

ANTENES PARABÒLIQUES

GRUPO CADENA JAPON

C/ Ma. Auxiliadora, 19
 Tel. 34 09 69
 TOSSA DE MAR

JOSEP PLA

«I és que realment Tossa és una meravella. Conec aquesta població des de fa molt de temps, quan era un racó de món —que això va ésser Tossa fins que fa relativament pocs anys es construïren els seus camins d'accés—, molt abans de la seva etapa actual. No puc dir si m'agrada més. Tossa té un conjunt d'elements que rarament es donen en una població. Una estació romana molt notable; un poble medieval del qual es conserven les magnífiques torres i muralles i moltes construccions de l'interior del seu recinte; una població moderna, el nucli més vell de la qual, del sis-cents i del set-cents, té una gràcia autèntica. El carrer del Socors, per exemple, amb una petita església del mateix nom situada al mig d'ell és d'una tendresa inefable. Però essent com és tot això tan important, crec que el millor de Tossa és el seu aire, la llum, el seu perfil, el seu color, la seva vida...»

JOSEP MA. AINAUD DE LASARTE

«Sempre que he tingut un somni agradable, l'escenari natural era Tossa». (Del pregó de Festa Major).

AGUSTÍ CALVET «GAZIEL»

«Tossa (...) era un llogarret de pescadors molt pobre i de contrabandistes no massa rics, sense a penes cap estiuejant i sense ni un sol turista —net i polit com un corn marí llançat pel temporal sobre la sorra de la platja—».

**SALVI
GASCONS**

«La Platja Gran, cinyell de la Badia de Tossa, que tenim als nostres ulls, oberta a llevant i estesa des de les roques llevantines de Sa Bauma fins al promontori del cap de Tossa, és tot un idil·li. Platja i Badia, Badia i Platja són dos accidents geogràfics, dues perles de la natura». «En un principi hi havia una tossa rudimentària en estat embrionari si ho voleu. Més tard vindria la Tossa grega i després la Tossa romana. Després la Tossa medieval. La vila de Tossa en aquesta època és com la llum que brilla en les tenebres i les tenebres no la poden ofegar, perquè viu en l'esperança del seu esdevenir de fama universal».

JOSEP PALAU

«Tossa deuria fer-me molta falta des del moment en què tot just la vaig descobrir se'm féu quasi imprescindible». «Quan arriba el bon temps, l'atracció de Tossa actua damunt meu com un veritable tropisme» «Sempre es recorda la descoberta visual de Tossa pel que necessàriament tingué de sorprenent» «El millor de Tossa, la Vila Vella, i el millor de la Vila Vella, la plaça del pintor Roig i Soler».

**JOSEP ROIG I
RAVENTÓS**

«Tossa, pintoresco pueblo de monumentalidad medieval y extraordinario encanto y belleza».

DOLORS GORDILS

Un quart de cinc de la tarda. Faig tard. Truco al timbre i, darrera la porta, sento bordar en Dick, que alerta els propietaris de la casa de la presència d'una estranya. En Mario m'obre la porta i em saluda amablement mentre en Dick em flaira de dalt a baix per tal d'enregistrar la meua olor dins del calaix de la seva memòria reservat als visitants de la casa. En Mario em convida a passar a una fantàstica saleta decorada amb les pertinences dels antics propietaris de la casa. Seiem i començo a explicar-li nous projectes per la Turissa, i com aquell qui no vol la cosa acabem parlant de les hores de sacrifici que requereix investigar la història tossenca. En això, Mario és un autèntic expert i sembla que en els darrers mesos s'ha entretingut regirant tots els arxius de la comarca a la recerca de documentació per al seu nou llibre.

Mario Zucchitello

«Treballar històricament sobre Tossa és un drama»

Mario.— «Estic treballant a partir de la primera notícia documentada de Tossa, que data de l'any 881, fins a la carta de poblament de la Vila Vella, de l'any 1.186. Aquest és un període fosc de la història de Tossa per l'absència de documentació d'aquests segles. El que tenim és una carta de donació de la vila a l'Abat de Ripoll, l'any 966, i altres fets fragmentaris que m'agradaria ajuntar i fer-ne una història diacrònica d'aquest

període.

Turissa.— **Com es fa per estudiar una època de la qual tenim tan poca documentació?**

M.— «A banda de consultar tots els arxius que puc, el que jo estic fent és mirar quan surt Tossa a la documentació dels pobles del voltant com Lloret, Sant Feliu, la Vall d'Aro, o Maçanet, entre d'altres. Així podem obtenir informacions sobre la nostra història.

Així, per exemple, consultant en arxius de pobles veïns, sabem que a l'any 966 ja hi havia una església dedicada a Sant Vicenç, però encara no he pogut esbrinar ddes de quan existeix la parròquia».

T.— **Quin és l'objectiu de la investigació?**

M.— «Estic intentant esbrinar on estava ubicada Tossa abans d'assentar-se a la Vila Vella al segle XII, i per què

va canviar la seva ubicació. Per fer això s'ha de tenir en compte el context històric i qüestions com quins eren els interessos de l'abat o per què la població va anar a viure a la Vila Vella. Tots aquests interrogants són els que intentaré respondre i penso que ho podré fer».

T.— Fa molt de temps que treballes en aquest llibre?

M.— «No excessivament. En un principi la meua idea era fer la història de la justícia a Tossa, que és un aspecte que sempre m'ha semblat interessant, però per investigar sobre aquesta qüestió havia d'anar a Sevilla, a consultar els arxius dels Medinacelli, on hi ha els documents de la jurisdicció de Tossa de l'època. Aquest fet, unit que la Generalitat de Catalunya està microfilmant els documents relatius a Catalunya d'aquests arxius, va fer-me replantejar el meu objectiu i decidir d'anar més enrera per poder investigar la història de Tossa en aquest període tan fosc que va de l'any 881 al 1.186. Jo crec que abans de l'estiu hauré acabat la investigació i llavors hauré de repassar la documentació per veure si n'hi ha prou per a un llibre o per contra n'he de fer un opuscle».

T.— Davant d'aquesta manca de documentació històrica sobre Tossa, deu ser molt difícil investigar el nostre passat?

M.— «Treballar històricament sobre Tossa és un drama. Tenim la desgràcia de tenir molt poca documentació sobre el poble. Els nostres arxius estaven al monestir de Ripoll, del qual depeníem, i tots van desaparèixer l'any 1835, quan van cremar el monestir. De la documentació d'aquest arxiu se'n va salvar poquíssima

Atret per la bellesa dels mosaics de la vila romana

DOLORS GORDILS

Va arribar a Tossa l'estiu del 1959 per contemplar la bellesa dels mosaics de la Vila Romana dels Ametllers, dels quals tants cops n'havia sentit parlar a la Rosa, la seva dona, quan es van conèixer a Roma. Després de tres anys de viure entre la seva Itàlia natal i la seva Tossa adoptiva, l'any 1962 va casar-se amb Rosa Coris i va establir-se definitivament a la vila. Des d'aleshores, tan sols el seu cognom, impronunciable per a molts, és l'únic signe que descobreix els seus orígens foranis, allà a la bella Itàlia. La paraula clau és integració. Només d'arribar a Tossa, Mario va adonar-se que l'única manera de no sentir-se estranger a la seva nova casa era compartir la vida quotidiana amb els tossencs i va posar-se ràpidament de mans a la feina. Els pescadors van ensenyar-lo a parlar català —a casa seva és l'únic que sala— i va participar activament en totes les activitats culturals de la població. Tant va treballar per aconseguir ser un tossenc més que, avui en dia, és impensable la celebració de qualsevol iniciativa cultural sense la seva presència. Membre fundador de l'APA, del Centre d'Estudis Tossencs, del Centre d'Estudis Selvatans i director de l'Arxiu Municipal, en Mario va posar la seva carrera a disposició del poble, convertint-se així en l'historiador local. «*Noves aportacions al coneixement de la Vila Romana dels Ametllers de Tossa*», publicat conjuntament amb R. Batista i A. López, «*El comerç marítim de Tossa a través del port barceloní (1357-1553)*», «*Una devoció mariana: la Mare de Déu dels Socors de Tossa (segles XVI-XX)*» i «*Homes, vaixells i mercaderies de Tossa al Grau de València (1459-1703)*» constitueixen la seva particular aportació a la població.

i desgraciadament cap document era relatiu a Tossa. L'única cosa que tenim són els documents de l'arxiu Falguera, que tinc a casa, i els arxius d'algunes famílies tossenques com ca l'Aromir o Can Samada».

T.— Enmig de tanta manca d'informació, com s'aconsegueix

treure'n l'aigua clara?

M.— «El que estic intentant fer és espremer al màxim la documentació. És a dir, rellegir-la moltes vegades, de manera que amb la relectura aconseguixes veure detalls que abans t'havien passat desapercebuts. Aleshores, una simple paraula et pot

encarrilar o donar una hipòtesi».

T.— Com s'explica que l'historiador local sigui una persona d'origen italià?

M.— «És una cosa normal. Hi ha grans històries de Catalunya fetes per estrangers i que s'han convertit en peces fonamentals. D'altra banda, hi ha el meu fet personal. Jo em considero tossenc i l'estima que tinc pel poble i la meva curiositat per conèixer la història de Tossa em van impulsar a estudiar-ne el passat. A més, has de tenir en compte que abans que jo fes la història de Tossa, només hi havia un llibre d'en Claudi Girbal, que ja tenia 100 anys, i tot un seguit d'articles puntuals i prou. Per tant, en certa manera era normal que jo em dediqués a la recerca de la història local».

T.— Segons el teu parer com a expert en la història tossenca, quin és el període més ric de la vila?

M.— «Tossa ha tingut diversos períodes importants, a banda del romà. En el segle XIII, Tossa era un centre de relativa importància a l'igual que durant els segles XVII i XVIII. La història de Tossa ha tingut alts i baixos, però dos períodes importants van ser els segles XVI i XVIII».

T.— Ha evolucionat molt la Tossa contemporània respecte a la vila històrica?

M.— «Tossa ha evolucionat bé i encara conserva la idea de poble. Per a mi, aquesta és una idea positiva perquè vol dir que la persona es troba en un ambient, no és estranya i, per tant, les persones es realitzen de forma completa. Per exemple, hi ha pobles com Lloret, que no són ni poble ni ciutat i això els despersonalitza. Però la mala sort de Tossa és que el jovent preparat n'ha de marxar perquè no hi ha feina i això perjudica la vida de la població».

Mario Zucchitello és un gran coneixedor de la Tossa dels nostres avant-passats

«Tossa ha evolucionat bé i encara conserva la idea de poble (...) Però la mala sort és que el jovent preparat n'ha de marxar perquè no hi ha feina»

T.— Potser això hagi provocat un cert estancament cultural?

M.— «Sí, sí. No es tracta de fer grans activitats culturals, sinó de fer coses de qualitat. Es poden fer coses petites adreçades a la gent del poble, però també hauríem de mirar de cridar l'atenció de la gent de fora. No ens podem mirar sempre en un mirall, per això Tossa està estancada als anys

d'abans de la guerra. Hem de procurar atraure gent nova».

T.— Tens algun nou projecte pensat per quan acabis aquest nou llibre?

M.— «Tinc molts projectes, però els que més il·lusió em fan és treballar la història de la pagesia i de les institucions de Tossa. També m'agradaria tornar a reprendre el tema del comerç marítim».

Una aposta per la cultura i la informació

JOAN VENTURA I BRUGULAT

El fenomen de la premsa local i comarcal a Catalunya és únic i excepcional. Per això, la consolidació d'un mitjà de comunicació local és sempre motiu de satisfacció, i més per a algú com el que subscriu, que si es pot dedicar professionalment al periodisme és gràcies a haver començat en una publicació de poble com va ser el *Butlletí de Llagostera*. Una revista local és un llibre obert per escriure-hi la història de la vila i per tant és el testimoni d'una època. *Turissa* compleix amb la seva cita amb els tossencs i els obre la porta a la cultura i la informació, dos elements imprescindibles en el teixit de la vida social d'un poble.

La premsa local neix del voluntarisme i del compromís socio-cultural d'una sèrie de gent que pensa que els municipis han de tenir uns vincles de comunicació i d'informació que al mateix temps facin la funció de memòria històrica i deixin constància del pas del temps. A l'any 1980, a tot Catalunya hi havia gairebé 200 revistes locals amb periodicitat diferent. Això deu fonamentalment al *boom* que va haver-hi durant la transició i els primers anys de la democràcia, quan a cada poble hi havia grups, entitats o associacions que es preocupaven per crear aquestes publicacions de la mateixa manera que organitzaven els recitals de cançó, de cursets de català o les primeres conferències polítiques.

Però aquella primavera catalana també va tenir el seu hivern, i moltes d'aquestes revistes locals han anat desapareixent. En la majoria de casos, pel desencís dels seus promotors en veure que eren incapaços de crear un relleu generacional; també pels problemes econòmics, ja que malgrat que els representants institucionals sovint se n'omplen

Joan Ventura i Brugulat, nascut a Llagostera, és el director de l'edició d'*El Punt a les comarques gironines*.

«Una revista local és un llibre obert per escriure-hi la història de la vila i és per tant el testimoni d'una època»

la boca, les ajudes han estat més aviat minses i —aquest no és el cas d'ara a Tossa—, manta vegades els propis ajuntaments negaven el pa i l'aigua a la publicació local pel fet de ser una veu discordant. En canvi, si han dedicat importants quantitats de diners a crear l'emissora de ràdio local, un mitjà que entenc més prescindible. Finalment, com he dit abans, perquè molts dels hereus d'aquesta premsa ens hem pogut professionalitzar i viure d'allò que vam començar fent com una mena de deure cívic. Crec però, que les revistes locals continuen tenint els mateixos problemes del començament.

Perquè aquesta nova etapa de *Turissa* sigui la definitiva, fa falta que hi hagi gent motivada per donar a conèixer als seus conciutadans les coses que passen al seu voltant, que els ajudi a interpretar la realitat que a vegades no veiem més enllà del nas. Gent que vulgui mantenir una línia viva, creativa i, sobretot, que no perdi mai la imaginació. Un mitjà de comunicació local ha de poder debatre a fons els problemes i les mancances del poble, com també ha de recollir i elogiar aquelles coses que es fan per la seva millora i modernització.

També ha d'estar obert a tothom, especialment a les veus crítiques o discrepantes. En definitiva, ha de ser plural perquè el seu àmbit de difusió també ho és. Una revista local no pot ser obra d'una sola persona, s'hi ha d'implicar la col·lectivitat, segons les possibilitats de cadascú. Els lletraferits, col·laborant-hi regularment; els comerciants, anunciant-hi els seus negocis, i els lectors en general, no deixant d'adquirir-la sempre que arriba al quiosc. Permeteu-me insistir-hi: *Turissa* ha de ser una aposta per la cultura i la informació, a la qual tots els tossencs han de ser amatents.

EL SUPLEMENT

MONOGRÀFIC DE LA REVISTA TURISSA. NÚMERO 1. GENER DE 1995

S'ha complert el vot

Un any més s'ha complert el vot. El Pare pelegrí, que aquest any era Miquel Àngel Almendros, de 44 anys, va renovar la promesa del poble de Tossa a Sant Sebastià acompanyat per un seguici de mil cent persones. La popularització progressiva d'aquesta tradició tossenca ha aixecat preocupació per l'evolució que pugui tenir en el

futur. El Suplement de Turissa recull en les pàgines següents veus autoritzades que parlen de la llegenda del vot, dels seus orígens i de la tradició, i que proposen una reflexió per evitar que el pelegrinatge, en paraules del Bisbe de Girona, Jaume Camprodon, «amb el temps aparegui com la marxa dels 40 quilòmetres».

El Pare Pelegrí d'enguany i els seus acompanyants, en un moment del seu recorregut

Pocs segons abans de les set del matí l'expectació omplia l'església parroquial de Tossa, plena a vessar de fidels disposats a sentir la tradicional missa del Cantar, prèvia a la sortida del Pare Pelegrí. Tots els presents esperaven amb frisança conèixer la identitat del Pelegrí –guardada en secret fins aleshores–. Quan va sortir del presbiteri es va trencar el silenci regnant per donar pas a la pregunta de la jornada: «Qui és?». A mesura que el Pare Pelegrí s'anava acostant a la capella de Sant Sebastià, la resposta s'anava sentint de boca en boca: «És en Miquel Àngel

Almendros». Un any més, mossèn Enric va oficiar la missa, després de la qual es va conduir el tabernacle de Sant Sebastià en processó fins a la capella dels Socors. El Pare Pelegrí va continuar el seu recorregut fins a Ca l'Avi, on va esmorzar abans de sortir cap a Terra Negra i pronunciar el tradicional «Hi sou tots?»

Un total de 1.119 pelegrins van acompanyar Miquel Àngel Almendros en el seu camí d'anada a Santa Coloma. Dels membres del seguici, 52 anaven descalços i molts eren joves i forasters. Al seu pas pel Molí de la Selva, diversos pelegrins

descalços van coincidir a destacar la millora del recorregut respecte a edicions anteriors perquè el terreny havia estat aplanat per una màquina. A més, la bona temperatura i la incorporació dels serveis de la doctora Imma Colom –que va atendre més de cent pelegrins– van ajudar els acompanyants del Pare Pelegrí a arribar al seu destí en bones condicions físiques. Aquests dos factors units al bon pas del Pare Pelegrí van fer que el seguici arribés ben d'hora a la capital de la Selva, on els colomencs els esperaven per donar-los l'afectuosa benvinguda.

Com ja és tradicional, el camí de

tornada a Tossa va ser més distès que l'anada a Santa Coloma, i el número d'acompanyants es va reduir a pocs més de 400. El sol va lluir durant tot el recorregut i el Pare Pelegrí va mantenir el bon ritme del dia anterior. Eren poc més de dos quarts de set de la tarda quan l'alcalde de Tossa, Telm Zaragoza; el Conseller d'Ensenyament de la Generalitat, Joan Maria Pujals, i el delegat del Govern de la Generalitat a Girona, Xavier Soy, rebien el Pare Pelegrí i el seu seguici abans de començar una de les processons més multitudinàries de la història del nostre vot que, un any més, va ser renovat amb fe i devoció.

El Pelegrí, Miquel Àngel Almendros, coneixia bé el recorregut. Des de fa 18 anys ha format part del seguici en cada pelegrinatge i en feia 13 que estava a la llista d'espera per representar Tossa en el compliment de la promesa feta a Sant Sebastià.

El seguici tornava a superar enguany el miler d'acompanyants. Aquestes xifres a l'entorn dels mil pelegrins, que s'han fet quasi habituals des de finals dels anys 80, són un motiu de preocupació per a persona-

litats i entitats tossenques, que veuen en la massificació i la comercialització turística que alguns fan, un camí perillós que podria significar la pèrdua del significat de la tradició. En aquest sentit han recordat que aquest

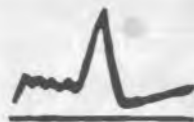
pelegrinatge és un testimoni de fe religiosa del poble de Tossa i no un acte festiu o esportiu. Aquesta opinió també és compartida, naturalment, pel Bisbe de la diòcesi de Girona, Jaume Camprodon.

AFLUÈNCIA D'ACOMPANYANTS DEL PARE PELEGRÍ

1940	56	1958	288	1976	434
1941	74	1959	227	1977	431
1942	80	1960	146	1978	360
1943	102	1961	286	1979	458
1944	81	1962	267	1980	736
1945	48	1963	248	1981	471
1946	108	1964	265	1982	490
1947	130	1965	308	1983	560
1948	120	1966	282	1984	669
1949	121	1967	194	1985	789
1950	168	1968	288	1986	719
1951	125	1969	258	1987	670
1952	207	1970	272	1988	570
1953	130	1971	287	1989	818
1954	184	1972	290	1990	1223
1955	190	1973	391	1991	1380
1956	244	1974	526	1992	936
1957	246	1975	375		

(Dades extretes de
l'arxiu parroquial)

olivetti

TOT TIPUS DE SOLUCIONS PER AL SEU NEGOCI

MÀQUINES D'ESCRIURE
CALCULADORES
TELEFAX
ORDINADORS

TRACTAMENTS DE TEXT
FOTOCOPIADORES
MOBLES D'OFICINA
REGISTRADORES

TRUQUI'NS

segur que ens entendrem

Víctor Serra, s.l.

Concessionari Oficial
Rambla J. Ruyra, 21
Tel. 33 07 97 - Fax. 35 12 74
17300 BLANES

La llegenda

MARI VERU

Diu la tradició que una pesta horrible afectà la vila de Tossa, que els veïns varen veure's obligats a abandonar els empestats a llur trista sort i que havien de tapiar els carrers on hi havia focus d'infecció. D'això fa cinc-cents anys. No hi ha cap document escrit que ho verifiqui, ens hem de refiar de la tradició oral, dels goigs que es cantaven als sants o a la Mare de Déu i que donen com a data aproximada l'any 1400. Va ser precisament aquest any quan

milers de pobles del sud d'Europa es veieren atacats per epi-dèmies, pestes i infeccions que els envaïen i acabaven amb la vida de llurs habitants. Així doncs, és ben cert que l'origen del nostre vot fou amb motiu d'aquelles malures que afectaren no només la vila de Tossa, sinó moltíssimes viles més i que va cessar de causar víctimes quan li van demanar indulgència a Sant Sebastià.

També diu la tradició que, com que el nombre de víctimes augmentava sense parar, tots els que podien fugien deixant enrera llar i família, per tal de no empestar-se també. Fou el cas d'una dona que sortí a tota pressa de la vila i en el lloc que avui és conegut com a Creu de Mas Serra, o bé claudria dir Creu de Mà Esquerra, perquè es troba en aquesta posició

sortint de Tossa, i on fins fa poc hi havia una creu que fou reinstaurada l'any 1980, doncs en aquest lloc es trobà amb un jove que li preguntà de què fugia. Ella li ho explicà tot amb llàgrimes als ulls. Ell li va dir que se'n tornés i que els digués als habitants que la pesta era un càstig de Déu per la manca de fe i penitència a Sant Sebastià, que la imatge romania abandonada en un racó de l'església i que la devoció de la vila pel sant era quasi nul·la, al contrari del que havia estat anys enrera. També li recordà a la

No hi ha cap document escrit que verifiqui l'origen del Vot i ens hem de refiar de la tradició oral

dona que la protecció del sant era molt important per a Tossa, un poble de pescadors que es veuen sovint en perill per les inclemències del temps i de la mar. Sant Sebastià sempre els havia ajudat, intercedint per ells. Per últim li digué que pengessin un xai al cim d'una torre i que anessin cada any en processó a l'ermita de Sant Sebastià que més a prop quedés del costat del qual el xai es tornés negre, perquè d'aquell indret venia la pesta.

Les suposicions sobre la identitat d'aquest jove són múltiples, però la més acceptada és la que diu que aquest personatge no era altre que

Sant Sebastià. Les autoritats i la clerecia reunides van fer tot allò que el jove li digué a la dona: penjaren el xai de la torre d'Es Codolà, encara que hi ha qui diu que l'animal fou penjat a la torre de l'Homenatge. La pesta cessà i Tossa féu vot. Acordaren les autoritats i el poble reunit que cada any es faria visita en pelegrinatge a l'ermita de Sant Sebastià més propera a la vila i segons l'indret assenyalat pel xai. L'ermita en qüestió resultà ser la de Santa Coloma. En principi havia de ser tot el poble,

autoritats i clerecia inclosos, els que fessin la processó fins a Santa Coloma, però això era molt difícil de complir ja que els camins pel bosc eren molt dolents i podien ser sorpresos per

bandolers i trinxeraires. Així, més tard, quedà establert que un home de Tossa, vestit de pelegrí, aniria a peu cada any en representació de tot el poble a l'ermita de Sant Sebastià per poder complir la prometença feta al sant i fer-li ofrena de les almoines que s'havien acordat. També s'establí que el podrien acompanyar totes aquelles persones que ho desitgessin sense distinció d'edat ni de sexe. Així, des de llavors, en tota la seva història, el vot només s'ha interromput tres vegades, però aquests casos especials foren deguts a causes de força major i no fou una interrupció contínua i persistent. Foren els anys 1937, 1938

i 1939, anys de la guerra civil. En aquest període, l'Església Catòlica i tota manifestació religiosa sofriren persecucions i per això hagués estat molt arriscat el pelegrinatge. Hi ha qui diu que, com que els habitants de Tossa sentien gran pena per no poder complir amb el Vot, un home es decidí a anar constituint-se, sense saber-ho, en representant de tot el poble durant aquests tres anys a l'ermita de Santa Coloma. Per dissimular es penjava un sac a l'esquena i així romania ocult el sentit religiós del pelegrinatge.

Quan la guerra arribà a la seva fi, la prometença es continuà sense interrupció fins als nostres dies. També és sabut de dos anys, 1811 i 1855, en què el Vot no es pogué complir totalment de forma deguda. La primera data, 1811, en plena Guerra de la Independència, s'acordà que el pelegrinatge arribaria només fins a la capella de Sant Benet i allà es celebrarien els actes corresponents. I així es va fer degut als perills que amenaçaven els camins de les nostres comarques. L'altra data fou el 1855, quan el Pelegrí no pogué arribar fins a Santa Coloma a causa d'una forta nevada. Deixant de banda aquestes dates, el Vot s'ha complert sempre de la manera establerta. Encara que, a vegades, els pelegrins han trobat dificultats pels camins, essent a cops perseguits, maltractats, apedregats, però tal i com diu la cançó: «*Enmig de camps i de bosquíries, de fred, de vent i de perills, complim el Vot fa cinc centúries i el compliran els nostres fills...*».

A la imatge superior, un dibuix de la vila de Tossa de l'època en què segons tots els indicis es van produir els fets que donarell lloc al Vot. Al costat, la imatge del Miracle. (Fotografies extretes de llibre de Josep Ribas El Voto de Tossa)

EL ROCIO
Centre Equestre

EL ROCIO

- CAVALLS

Rutes
Lloguer
Classes

EL ROCIO (A 2 Km. de Tossa)
Ctra. Llagostera, Km. 14
17320 TOSSA DE MAR (Girona)
Tel. (972) 34 04 53
Fax (972) 34 24 18

Recolliment i reflexió

FRANCESC FONOLLEDA I CAPDEVILA

Quan em dispo a escriure el present comentari, un tossenc haurà complert novament el vot del poble –seguint el llistat per a la designació–, tota una responsabilitat, un honor, i per sobre de tot l'acompliment d'una promesa feta en circumstàncies personalíssimes.

Tossa ha sabut conservar en la memòria col·lectiva la gratitud en vers un sant que un dia llunyà va intercedir en favor de la vila davant l'epidèmia de pesta que l'assolava. Fruit d'aquesta intercessió n'és el pelegrinatge, que any a any acudeix a la capella que Sant Sebastià té dedicada a Santa Coloma de Farners, integrat pel Pare Pelegrí i centenars d'acompanyants.

A pocs anys de la fi de segle i de l'inici d'un nou milenni, el punt més feble de la tradició tossenca rau en la massificació creixent d'acompanyants, moguts per la curiositat més que per la devoció, respecte i culte al sant. Xifres de set-cents, vuit-cents, fins arribar als mil tres-cents, posen en entredit l'essència de la tradició, que ha derivat en una diada festiva dedicada a fer «marxa» com les que

poden organitzar els centres excursionistes o grups d'escoltes.

Amb tot, cal ressaltar que aquest mal és inherent a tossencs i forasters per igual –potser amb més percentatge en els darrers– però és que nosaltres, tossencs, hauríem d'ésser els primers en donar exemple al llarg i ample de la pelegrinació, inclosa la nit a Santa Coloma, on determinats i tradicionals establiments que acollien els acompanyants han decidit tancar portes durant aquests dies per tal d'evitar les habituals bretolades, escàndols, i fins i tot, afanades que es feien del mobiliari existent. Eren i són una minoria, però les seves gestes prenen un ressò entre els colomencs que no resulta gens fàcil de digerir.

La curiositat és consubstancial de l'ésser humà, però quan aquesta no es veu ponderada amb el seny, el sentit comú, les coses comencen a anar malament. Tothom, tossenc o no, té dret d'acompanyar el Pelegrí, però si la motivació no és una promesa, el mínim que pot fer és caminar en silenci, un silenci de respecte envers els descalços i la resta de pelegrins que aquell dia estan duent a terme llur compromís amb la fè dipositada en el Sant.

No voldria acabar sense donar una nota positiva al present comentari, i és que tot i la gran gentada que en aquests temps s'ajunta al Pelegrí, poc a poc es va notant una millora en la comprensió del fet del Vot i la seva significació, fruit dels comentaris i recomanacions que el rector de Tossa, Mossèn Enric Costa, dóna a la missa del «Cantar», i que el Pare Pelegrí referma a Terra Negra, i que la comissió de col·laboradors va recordant als més rebecs durant el pelegrinatge.

Entre tots hem de mantenir la tradició del Vot de Tossa i el Pare Pelegrí en el fons i en la forma car som responsables davant dels nostres fills, néts i generacions venidores:

«Enmig de camps i de bosquíes,
de fred de vent i de perills
complim el vot fa cinc centúries
i el compliran els nostres fills...
...De terra enllà portem la glòria
dels pobles grans i els homes forts
perquè hem complert amb la memòria
dels nostres Sants i els nostres
morts...»

(De la cançó dels pelegrins, lletra de Manel Vilà)

*Les xifres posen
en entredit l'essència
de la tradició que
ha derivat en una
diada festiva*

*Els brètols són una
minoria, però
les seves gestes
prenen un ressò gens
fàcil de digerir*

*Poc a poc es va
notant una millora
en la comprensió del
fet del Vot i la seva
significació*

OPINIÓ

Sigueu fidels

JAUME CAMPRDON

Els tossencs heu complert un any més, el Vot del poble. M'han demanat que faci memòria de la meva experiència d'acompanyar al Pare Pelegrí fins a Santa Coloma. Deixant de banda l'esforç físic que suposa per una persona no avesada a llargues caminades, l'experiència és molt positiva. Volia saber què era el Pelegrí de Tossa, què mobilitzava el poble.

Es tracta d'un acte de motivació netament religiosa i l'actitud de la concurrència ho deixava clar. El vot és una paraula donada a Déu. Aquells homes i dones que acompanyaven el Pare Pelegrí, i sobretot ell mateix, en tenien plena consciència. El pelegrinatge, doncs, té un contingut en tant que respon als valors religiosos del poble. Des de Terra Negra fins a l'ermita de sant Sebastià de Santa Coloma, resant un rosari darrera l'altre, contemplant el rostre seriós dels concurrents, pensava que cadascú portava al cor una petició, un agraïment, el compliment d'una promesa que l'obria a una relació d'amistat amb el bon Déu. I això em feia molt respecte i me'n fa encara quan ho recordo.

Darrerament s'ha incrementat la concurrència, sobretot

Jaume Camprdon és
Bisbe de Girona

quan s'escau en un cap de setmana. El nombre d'assistents i alguna anècdota escadussera és el que sol ser notícia per a la premsa. Tanmateix, jo aconsello als responsables que no es deixin impressionar pel nombre i posin l'accent en l'esperit religiós que anima el pelegrinatge. No fos cas que davant el costum, que avui progressa, de convocar a llargs recorreguts, amb el temps aparegués com la marxa dels 40 quilòmetres.

I res d'això. La recepció multitudinària del Pare Pelegrí a la Capella dels Socors, les paraules del Síndic anunciant que s'ha complert el Vot, el cant del Pelegrí, el retorn a l'església parroquial en processó, tot parla d'un acte religiós. Cristians, creients més o menys, potser fins i tot persones d'alguna

altra confessió religiosa, tots agermanats avançant vers aquest Déu que, per diferents camins, cerquem convençuts que és Senyor i és Pare.

Tossencs, sigueu fidels a la vostra tradició; sou vosaltres els qui n'heu de mantenir el seu esperit original. No el mistifiqueu ni amb novetats de temporada ni amb mires polítiques.

CONSTRUCCIONS METÀL·LIQUES

COMESU

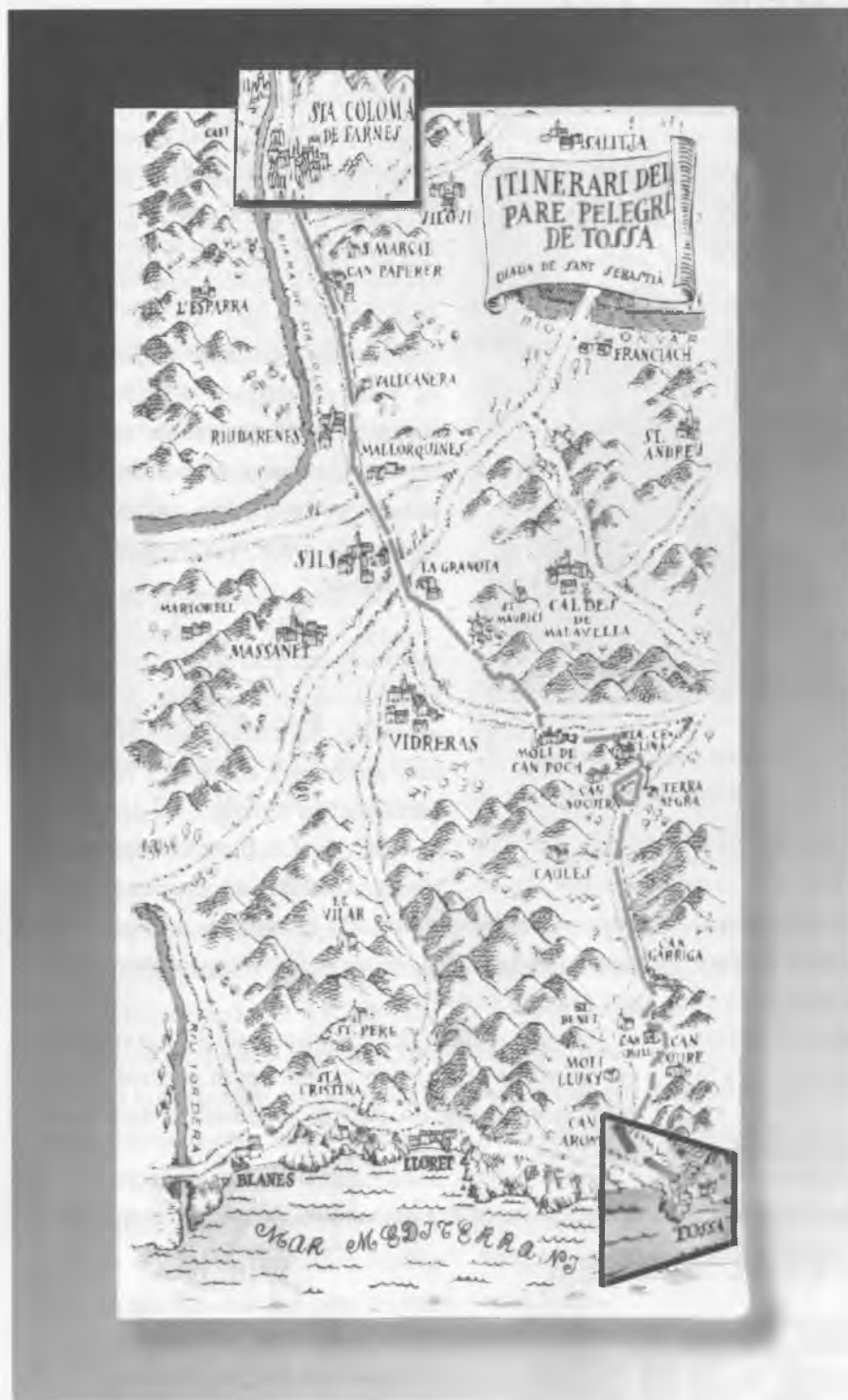
RICARD APARICIO

TREBALLS AMB
FERRO FORJAT

Apartat de Correus, 243
Carretera de Llagostera km. 1
Tel i Fax (972) 34 04 37
17320 TOSSA DE MAR
(Girona)

CARPINTERIA METÀLICA
CERRAJERIA ARTÍSTICA

El recorregut

L'itinerari del Pare Pelegrí. El plànol superior, confeccionat per a l'edició del llibre «El Voto de Tossa», de Josep Ribas i Serra, publicat l'any 1974, recull l'itinerari del pelegrinatge amb els punts més destacats del recorregut: Can Aromí, Can Roure, Can Garriga, Terra Negra, Can Noguera, Santa Ceclina o el Molí de Can Poch, entre d'altres.

20 de gener: Sant Sebastià

A les 7 del matí comença la missa de sant Sebastià amb el Pare Pelegrí. En aquesta missa es fa una lectura de l'Evangeli i després es fa referència al Vot que el poble de Tossa es disposa a complir. Acte seguit surten en processó de l'Església els devots i els seguidors del Pelegrí i, per últim, el Pare Pelegrí acompanyat de l'alcalde i del Síndic. La processó arriba fins la capella dels Socors, on és acomiadat el Pare Pelegrí, després que el Síndic li ha lliurat el salconduit, l'almoina i la capseta que conté el «durillo». L'almoina és actualment amb moneda de curs legal a discreció de l'Ajuntament. Abans, fins al 1966, era una moneda especial d'or, amb l'efigie del rei Carles III, que és l'anomenada «durillo». Aquesta moneda la porta el pare Pelegrí tan sols com a símbol del seu pelegrinatge.

Quan el Pare Pelegrí surt de la capella dels Socors passa pel carrer La Guàrdia, per l'Avinguda del Pelegrí i s'atura a la casa abans dita Can Sènia, però que avui és el bar Ca l'Avi. El motiu d'aquesta parada és, potser, que antigament era la darrera casa abans de sortir de la vila. És costum que l'amo obsequii al Pare Pelegrí amb una botifarra blanca per esmorzar. Després d'aquesta breu aturada el Pare Pelegrí segueix el seu camí i no s'atura fins a Terra Negra, on arribarà passades les deu. A Terra Negra l'esperen els que seran la majoria dels seus seguidors, ja que són ben pocs els que el segueixen des de la sortida de Tossa. Es diu que a Terra Negra és on comença de debò el pelegrinatge, que és el punt de sortida,

ja que és quan es deixa Tossa enrera i hom s'endinsa en altres terres. Un cop el Pare Pelegrí ha acabat d'esmorzar, i abans de continuar la romeria, es procedeix a portar a terme la cerimònia corresponent. Es puja al cim d'una roca grossa i repeteix tres vegades el crit ja conegut per tothom: «Ja hi sou tots?». Tot seguit el Pare Pelegrí demana la benedició de Déu per al poble de Tossa i es resen tres parenostres dirigits a sant Sebastià, sant Vicenç i, l'últim, a l'Àngel de la Guarda. Per finalitzar, es dirigeix als presents i els recomana sobretot oració i silenci durant el pelegrinatge. Es continua el pelegrinatge pels camins que són de costum. Després d'una hora aproximada de marxa es passa, sense aturar-s'hi, per l'església de Santa Ceclina. Passada la riera Rec Clar, en una petita pasarel·la que hi ha, es farà el recompte de tots els seguidors i se'ls lliurarà l'insígnia del pelegrinatge.

Serà un lloc anomenat Els Terrassos, prop de la casa de pagès dita cal Sensista, on el Pare Pelegrí i els seus seguidors pararan per dinar. Fins ara el pelegrinatge ha passat pels pobles de Vidreres i de Caldes. Ara en seran uns altres que els veuran passar. La marxa conduïda pel Pare Pelegrí travessa Sils, Mallorca i Riudarenes. Es va fent camí cap a Santa Coloma i, cap a les cinc de la tarda, s'arriba a can Paperer, la primera casa del terme municipal de Santa Coloma de Farners, on els seus propietaris acullen al Pare Pelegrí amb molt de goig i li ofereixen cafè i pastes. Són cap a les sis de la tarda quan s'arriba a la capella de sant Sebastià de la capital de la Selva. La gent es va aglomerant per veure'l i li demanen

petxines. A dins de la capella es procedeix a resar el rosari i a donar la benvinguda al Pare Pelegrí. Amb la visita al santuari de Sant Sebastià queda complert el Vot de la vila de Tossa.

21 de gener. Tornada a Tossa.

El camí de tornada comença a les set amb la missa matinal a la capella de Sant Sebastià, amb l'assistència del pare Pelegrí i els seus acompanyants. Cap a tres quarts de vuit es retorna un altre cop al peregrinatge, però aquesta vegada cap a la vila de Tossa. Les Mallorca és el lloc escollit per esmorzar, i molta gent comença el camí de tornada des d'allà. Un cop es reprengui el camí, ja no es parará fins

*A Terra Negra és on comença,
de debò, el pelegrinatge, quan
deixa Tossa i s'endinsa
en altres terres*

a l'hora de dinar a l'esplanada del Molí de Can Poch. L'austeritat del dia abans no és present ara. El Vot ja s'ha complert, la marxa és plena de joia. La pròxima parada és Santa Ceclina, que és un petit poblet on es troba la parròquia dedicada a la santa que dona el nom al poble. El Pare Pelegrí es disposa a demanar allotjament a la rectoria amb el corresponent cerimonial. Després de la visita al temple parroquial, el rector ofereix galetes, fruita del temps o bé refrescos als peregrins. Els integrants de seguici ho agraeixen amb un grapat de pinyons que han comprat el dia abans a Santa Coloma. La parada és breu. Ja no es torna a parar fins a can Noguera, que és l'última casa del terme municipal de

Caldes. Són cap a les tres de la tarda. Es repeteix la mateixa cerimònia: el Pare Pelegrí demana entrada i des de dins se li obren les portes i és convidat a entrar. També aquí els oferiran viandes i refrescos i també aquí es deixaran pinyons com a senyal d'agraïment. Quan s'acomiaden des de la casa són cap a tres quarts de quate. Segueixen el camí en arribar a Terra negra ja tornem a ser al terme de Tossa. Aquesta vegada, però, no es para. És a can Garriga on es torna a demanar entrada i es fan uns breus minuts de parada. I ja és fosc. Són les sis de la tarda quan el Pare Pelegrí i llurs acompanyants arriben a Can Aromir. Es torna a fer la mateixa salutació: «Ave

Maria Puríssima». S'obren les portes en senyal de benvinguda. És l'última parada abans d'arribar a Tossa. Quan s'acomiaden dels de Can Aromir comença l'últim tros abans d'arribar a la vila. Es passa per l'avinguda Puerto Rico i

en arribar a l'avinguda del pelegrí, l'alcalde, el síndic i l'orquestra ja s'han afegit a la marxa per acompanyar-lo fins a la capella dels Socors. Quan hi arriba, el síndic va a l'encontre del Pare Pelegrí i aquest li dona els certificats lliurats per les autoritats civils i eclesiàstiques de Santa Coloma. Són moments d'emoció, tothom està en silenci quan el síndic llegeix els documents i diu: «S'ha complert el Vot». Llavors, la processó reprèn la marxa, passa pels carrers Socors, Portal fins a Codolà, un petit tros d'Estolt i Sant Telm, per sortir a la plaça de l'Església. Un cop al interior del temple tothom té el somriure als llavis perquè ja s'ha complert el Vot.

La tradició i el pas del temps.— Uns quants anys separen aquestes dues imatges. La de dalt de tot és datada de 1968; la de sota no porta una data precisa però els guarniments de les persones ens poden fer imaginar fàcilment l'antiguitat de l'estampa. En tot cas, però, les dues

imatges demostren la fidelitat de Tossa al Vot, i com el pas del temps ho ha estat obstacle per renovar cada any el secular compromís. La pregunta és saber si allò que el temps no esborra, altres factors aliens gosaran modificar substancialment. (Fotos extretes de l'Arxiu Axandri)

L'hàbit del Pelegrí

El llibre de Josep Ribas sobre el vot de Tossa explica, entre moltes d'altres dades d'interès, els components de l'hàbit del Pelegrí. Segons la descripció que en fa aquest autor, «el vestit del Pelegrí es compona d'un hàbit llarg, de color marron fosc, cenyit amb una corretja de cuir negre i tancat amb una botonadura gruixuda; una esclavina impermeable de plàstic negre coberta de petxines i de medalles que, a més de donar un inconfusible caràcter al Pelegrí, el protegeix de la pluja; un barret negre, l'ala del qual, doblada cap amunt en la seva part anterior, té adherida una petxina, símbol del pelegrinatge; unes polaines del mateix teixit que el de l'hàbit, subjectades amb corretges de cuir i les seves corresponents sivelles. Completa la indumentària un bastó llarg, coronat amb una creu de la qual pengen uns rosaris i un petit carbassó».

C Ò M I C

JOAN MUNDET

Cultura popular

El Pessebre vivent, una activitat en alça

L'Associació promotora vol integrar-se a la Coordinadora de Pessebres de Catalunya

El fred i l'elevada afluència de públic van ser els trets més destacats de la representació del pessebre vivent, que es va fer del dia de Sant Esteve a Vila Vella. Prop d'un miler de persones van fer cua estoicament davant de la porta del castell de la plaça d'Armes per poder contemplar els quadres escènics del pessebre vivent organitzat per l'associació Assot. Les principals novetats d'aquesta edició van ser la incorporació del quadre de l'encantador de serps i el del pobre. A més, també es va canviar d'emplaçament el quadre dels summs sacerdots i es van fusionar el quadre dels àngels i el del naixement per aconseguir un major efecte visual.

La presidenta de l'Assot, Maria Eugènia Serrat, va afirmar que en aquesta edició s'havia aconseguit consolidar definitivament el pessebre vivent i que l'objectiu de l'associació per a properes edicions és entrar a formar part de la Coordinadora de Pessebres de Catalunya. El primer pas per aconseguir aquest objectiu va ser fer pagar entrada per primera vegada al públic assistent al pessebre. Els diners recaptats amb el pagament de les dues-centes

L'escena central del pessebre vivent escenificat a la plaça d'Armes: el naixement.

pessetes que es van fixar de tarifa es destinaran a la millora del vestuari dels figurants i a incrementar la infraestructura tècnica necessària per millorar qualitativament la representació.

En aquesta edició del pessebre vivent hi van participar un total de 213 tossencs —193 figurants i 20 tècnics col.laboradors.

L'èxit obtingut per l'escenificació

ha animat a l'Assot a plantejar-se la possibilitat d'allargar el número de representacions de cara a l'edició de l'any vinent. «Ens agradaria allargar el número de representacions un parell de dies més per així poder incrementar el número de visitants i disminuir el temps de representació perquè els figurants no passin tant de fred», va dir Serrat.

Dues escenes del pessebre vivent. A la imatge superior, el quadre representa un grup de pastors abans de l'anunciació. A la fotografia inferior el quadre dels sums sacerdots, que aquest any va canviar d'emplaçament. L'Associació Assot va incorporar també dos quadres nous: l'encantador i el pobre. Els organitzadors es plantegen la possibilitat que l'any vinent s'allargui el número de representacions del pessebre. Fotos: Jordi Ferrer.

Segona mostra concurs de centres i rams nadalencs

Pepi Paniello va guanyar la II Mostra Concurs de Centres i Rams Nadalencs, que es va celebrar a la casa de Cultura el 21 de desembre. En aquesta edició de la mostra-concurs van participar-hi un total de 34 rams confeccionats amb materials naturals i artificials. El segon

premi va ser pel ram de Montserrat Nadal i el tercer pel de Consol Bragulat.

Tots els tossencs vam poder contemplar els rams i centres participants en l'exposició que es va fer a la Casa de Cultura de la població fins al passat sis de gener.

Debat sobre les muntanyes de la Mediterrània

Excursionistes d'arreu de Catalunya van reunir-se el mes d'octubre de l'any passat a la Casa de Cultura per participar al Congrés Internacional sobre les Altes Muntanyes de la Mediterrània, organitzat pel Centre Excursionista Tossa i el Mountain Wilderness de

Catalunya. La situació de la protecció dels Alps, la serralada Bètica, els Apenins, els Pirineus i l'Olimp i la resta de les muntanyes de la Mediterrània va ser debatuda durant tot un cap de setmana per alguns dels millors experts d'Europa.

Pastorets: quan els nens juguen a actors

L'Associació promotora vol integrar-se a la Coordinadora de Pessebres de Catalunya

La capella de Sant Miquel va ser l'escenari de les dues funcions d'Els Pastorets que van escenificar els dies 17 i 18 de desembre vint nens de Tossa. Els joves actors van aconseguir omplir de gom a gom el teatre improvisat per a l'ocasió.

Faltava un quart d'hora per a la primera representació i tota la mainada anava amunt i avalll esverada pensant que al cap de quinze minuts havien de sortir a l'escenari davant de familiars, amics i coneguts. Mentrestant, per la porta de la capella anaven entrant els espectadors, que feien la seva aportació particular—l'entrada era de franc, però es demanava la voluntat—al Pare Noel que vigilava la sala. Ben aviat el teatre va ser ple com un paller i es van apagar els llums per donar pas al piano i els violins dels alumnes de l'escola de música, preludiant l'inici de la representació. Foscor i començament de l'obra.

Durant una hora i mitja, la mainada tossenca va escenificar el clàssic català

ELS ACTORS

Lluquet	Jaume Cases
Rovelló	Marc Palou
Isabeló	Rosanna Ansón
Jeremies	Joel Solà
Getsé	Joan M. Taberner
Marta	Gisela Fernández
Aram	David Colomer
Satanàs	Mireia Puig
Llucifer	Míriam Fradera
Verge Maria	Alba Puig
Sant Josep	Daniel Aliu
Sant Miquel	Maria Fàbregas
Sant Gabriel	Anaïs González
Simeó	Isabel Lou
Pecats Capitals	Boris Solà
	Sílvia Ribas
	Romina Esteve
	Sergi Coris
	Sandra Gascons
	Yasmina García
	Oscar Geebelen
Piano	Franz Mebenga
Flautes	M. del Mar Calvet
	Neus Taberner
Violí	Carles Puig

fent les delícies del públic que volia divertir-se i reia totes les gràcies dels nens.

L'important no era la interpretació,

sinó la bona voluntat i l'interès d'aquests joves intèrprets. Els Pastorets de Josep Maria Folch i Torras, però, van ser més curts de l'habitual —només van durar una hora i mitja— perquè el seu director, Miquel Bragulat, i el grup de teatre Xixanet van haver d'optar per escenificar una adaptació del clàssic nadalenc per tal de facilitar la memorització del text als actors. Tot i això, no va ser una feina senzilla aconseguir que la mainada se sabés el seu paper i, per evitar errades, es va haver de recórrer a la figura de l'apuntador.

Feia molts anys que Els Pastorets de Tossa no eren interpretats per nens ja que normalment els encarregats d'escenificar-los eren els components del grup de teatre Xixanet.

Però la prova va sortir bé i les dues funcions van ser un èxit rotund que va deixar molts tossencs amb el desig de veure aquesta obra en directe i que ben segur van aprofitar l'emissió que en va fer la televisió local el dia de Nadal per passar una bona estona.

Droguería TOSSA

FERRETERÍA Y BRICOLAGE

Tot al servei de la decoració

Av. Puerto Rico, s/n (cant. Pompeu Fabra) – Tel. (972) 34 13 55 – Fax (972) 34 20 49
17320 TOSSA DE MAR (Girona)

Recordant la Vila Vella

UNA DE LES NOSTRES JOIES COM A POBLE ÉS LA VILA VELLA. AVUI LA PODEM APECIAR PERQUÈ HA ESTAT NOTABLEMENT RECUPERADA, I CONSTITUEIX UN DELS NOSTRES ATRACTIUS TURÍSTICS MÉS DESTACATS. PERÒ NO SEMPRE AQUESTA ENTRANYABLE PART DEL NOSTRE PATRIMONI HA GAUDIT DE TAN BONA SALUT; COM ES POT OBSERVAR EN AQUESTES MAGNÍFIQUES FOTOGRAFIES, PRESES LA MAJORIA D'ELLES DURANT LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE, HI VA HAVER UN MOMENT QUE LA VILA VELLA CORRIA UN SERIÓS PERILL DE DEGRADACIÓ IRREVERSIBLE. ELS ANYS, PERÒ, ENLLOC D'EMPITJORAR LES COSES LES HAN MILLORAT.

I M A T G E S D E L A N O S T R A H I S T Ò R I A

Les fotografies reproduïdes en aquestes dues pàgines pertanyen a l'Arxiu Axandri i Diputació de Barcelona

Sardanes de Tossa (IV)

FRANCESC FONALLEDAS

Juanola i Reixach, Francesc (*Tortellà, 3.8.1891/ Manresa, 3.12.1968*).

Tortellà, al bell mig de la Garrotxa, ha estat i és bressol de grans músics i compositors, a més d'una arrelada artesanian en el treball de la fusta: culleraires i cadiraies. Els Juanola, fidels a les arrels, iniciats a la música de la mà del seu pare, varen nodrir les files de la Cobla Principal de Bages (foren sis germans), i d'entre tots en sobresortí la figura de Francesc Juanola, excepcional fiscornaire, i fecund compositor: ratllant les 600 sardanes, 200 ballets i altres gèneres com ara ballables i arranjaments de caramelles. Testimoni de la seva predisposició envers la composició és el viu record del tossenc Josep Culler, primer tenora de la Principal de Bages durant molts anys, qui en més d'una ocasió en ha comentat que el mestre Juanola tenia per costum anar a passejar pel pont de Vilomara provist de paper pautat i llapis, i que en retornar al cap de poques hores, tenia embastada una sardana que amb quatre o cinc dies era instrumentada i a punt d'estrena. «Hi havia setmanes que n'estrenàvem més d'un parell», ha comentat Josep Culler.

D'entre les sardanes més populars podem esmentar: *'La llum de Manresa'*, *'El meu Jaumet'*, *'Atractiva'*, *'Ciutat Comtal'*, *'Sempre Catalans'*, *'La riallera'*, *'Xitxarel·la* (de tible), *'No val a badar'*...

Dedicada a Tossa:

—*'Bella Costa Brava'* (1958), sardana brindada a en Josep Culler en motiu de la seva llarga i brillant estada a la Cobla Principal de Bages.

Lloansí i Marill, Lluís (*Sant Feliu de Guíxols, 25.8.1914*)

De formació bastant autodidacta Lloansí ha anat treballant en la sardana i la música per a cobla a base d'una gran intuïció musical i molt de temps dedicat a escoltar música i els consells d'altres destacats compositors, tot això, li ha atorgat una personalitat musical

Joan MARGALEF

ES CAP DE TOSSA

obligada de trombó

Trombó

Fragment de la partitura de la sardana dedicada a Tossa que es va estrenar en el darrer Aplec

considerable. Les seves sardanes es mouen dins una gran correcció general, però sovintegen als programes de les cobles llevat d'algun concert o homenatge.

La seva producció és curta en quantitat però gran en qualitat: *'Flordeneu'*, *'Gentil'* (Premi Barcino, 1959), *'Dues roses i un clavell'* (accèssit premis Joaquim Serra, 1981), *'Albada a Lloret'* i *'Vila Blanca de Lloret'* (Premis de Lloret, 1978 i 1980, respectivament), *'Mar Bella'*, *'Hivernal'*, *'Ginesta ran la mar'*, *'Bell.lloc'*...

Dedicada a Tossa:

—*'Ermida de Sant Grau'* (1963) Sardana estrenada a Sant Grau el 13 de juny de 1963 per la Cobla Barcelona (dia de Corpus).

Margalef i Ayet, Joan Manel (*Benissanet, 19-11-1970*)

Instrumentista de trombó i percussió actualment als rengles de la Cobla-Orquestra La Selvatana, de Cassà de la Selva.

S'inicia en la música de ben jove, i als nou anys ja rep les primeres lliçons amb el mestre Josep Serra. Als quinze, obté el primer premi en l'especialitat de trombó del Concurs Provincial «Manuel Nieto». Continua els estudis amb Serracarabassa, Vergés, Badia, Rivera (trombó), i Solé (percussió). També realitza cursets de tècniques orquestrals i

d'iniciació al jazz amb el trombonista nord-americà Conrad Rewing.

Ha format part de les següents formacions: Principal de Collblanc, Principal de Barcelona, Banda Municipal de Tarragona, i la Big-Band de Barcelona, aquesta darrera lliurada per complet a la millor música jazzística i on en Joan interpreta el seu instrument predilecte: el trombó de vares. A més a més del trombó de vares i de pistons, també ha demostrat grans possibilitats com a intèrpret de fiscorn, instrument que va haver d'agafar a la Selvatana amb motiu de la malaltia del segon fiscorn i director, Pere Fontàs, i que va interpretar fins finalitzar la temporada. Porta composades tres sardanes: *'Pensant en tu'* (1990), *'Es Cap de Tossa'* (1994), i *'Cor Jove'* (encara per estrenar).

Dedicada a Tossa:

—*'Es Cap de Tossa'* (1994) Margalef, instrumentista de grans possibilitats, veu com el paper de trombó moltes vegades queda reduït a poca cosa en moltes sardanes —en part degut a la manca d'instrumentistes ben preparats i capaços—, i això el motivà per escriure una sardana obligada de trombó, per demostrar que aquest instrument és tan digne d'obligar com el fiscorn, o la tenora. Aquesta sardana, que ha dedicat als sardanistes de la nostra vila, a més a més té la

qualitat de poder ser executada per el trombó i el fiscorn indistintament, quedant clar, però, que ha estat creada pensant en la sonoritat i trets del trombó.

Fou estrenada en el decurs del VII Aplec de la Sardana en la versió de fiscorn per la Cobla Principal del Llobregat, atès que la de trombó l'estrenarà el propi autor en la diada de Sant Pere del 1995 amb motiu de l'actuació prevista de la Selvatana en la Festa Major.

– '*Cor Jove*', sardana per estrenar, que l'autor ha dedicat a l'entusiasta sardanista tossenc Joan Vila i Sureda, qui tot i portar a sobre dues delicades intervencions a cor obert, és sardanista incondicional i incansable, incaç de sentir una sardana i no ballar-ne unes tirades. Probablement s'estreni al VIIIè Aplec de la Sardana del 1995.

Mas i Ros, Francesc (*Caldes de Malavella, 27-1-1901/23-8-1985*)

Juntament amb Vicens Bou, l'Avi Xaxu, i Josep Saderra, ha estat un dels compositors més populars i programats de tots els temps. Autor d'unes dues-centes sardanes totes elles «de plaça», sense grans pretensions musicals, pensant en els balladors. Títols com *La Cançó de la Marta, Els Tres Pintors, Joan i Elena, Bella Donzella, Nois Alegres, L'Amic Homar, L'Amic Absent, L'Ermite de Collbàs, Sant Grau, Poble de Caldes, Riudarenes, La Colla Dels Setze...* resten a la memòria de tots els sardanistes i generacions. Home senzill i afable, Mas Ros es va guanyar la simpatia i estimació de totes les persones que el varen

conèixer, i encara avui en sentir les seves sardanes retorna a la memòria la imatge bonhomiosa del mestre. Curiosament, tot i no ser un compositor de grans instrumentacions, encara ningú no ha batut el rècord de sardanes enregistrades en disc de que gaudeix Mas Ros.

Dedicades a Tossa:

– '*Tossa Bonica*', sardana composta l'any 1951 resultant un dels èxits més esclatants del compositor, tant pel nombre d'ocasions en què fou i actualment és interpretada, com pel de gravacions que ha tingut per totes les marques editores i més prestigioses cobles. És un himne per als tossencs, sobretot quan la sentim lluny de la vila, a la Plaça Major d'una vila o poblet en un dia de festa. Entre d'altres, és inclosa en el disc «Sardanes de Tossa», editat el 1987 per l'Ajuntament amb la cobla Principal de la Bisbal.

– '*Record de Tossa*' (1965), segona sardana amb que el mestre de Caldes va obsequiar la nostra vila. Té una instrumentació molt notable i un preciós cant de tenor, que la fa digna d'escoltar fins i tot en un concert. Junt amb '*Tossa Bonica*', fou interpretada en el VIè Aplec de la Sardana de 1993 en l'homenatge pòstum que li tributà l'Agrupació Sardanista Tossenca. Aquell mateix any l'Ajuntament de Tossa també li dedicà un carrer a petició de l'Agrupació.

Masó i Quer, Josep (*L'Armentera, 22-9-1925/Olot, agost de 1991*)

Instrumentista de fiscorn, trombó i violí. Deixeble de Joan Duran, Josep Blanch i Reynalt,

Enric Sans i Josep Nadal, va exercir de professor de música a l'escola Orfeó Popular Olotí, més a més d'una dilatada singladura musical a les cobles-orquestres Bohemia, Pau Rossinyol, Iris, Principal d'Olot, Principal de la Garrotxa, i principal de Llagostera (en aquesta darrera època fou quan, amb motiu de les vingudes a Tossa va prendre contacte i amistat amb sardanistes de la vila).

Com a compositor de sardanes s'inicià tardanament, però amb una empena i ànim que el feu arribar al centenar: *Amics de Canyamars, Amer Sardanista, Ullastret, Bàscara, Bufades i Bufets, Cantallops, Queralbs, Monells...*

Dedicades a Tossa:

– '*Tossa de Mar*' (1985), sardana dedicada a l'Ajuntament de Tossa, amb motiu de les periòdiques actuacions que aquest sol·licitava a la cobla on ell era instrumentista (la desapareguda Principal de Llagostera).

– '*Sant Vicenç de Tossa*' (1990), dedicada als sardanistes tossencs i en concret al sotasingnat, essent estrenada al IIIè Aplec de la Sardana del 1990 per la cobla Principal del Llobregat.

En el proper número:

Mercader i Andreu, Pere: *La Mar Menuda.*

Morera i Viurà, Enric: *Tossa, la Vila Vella.*

Rosell i Mestres, Ramon: *L'Hostal d'en Coris i Fent Coixí.*

Saderra i Puigferrer, Josep: *Tossa Bonica.*

Saderra i Puigferrer, Manel: *Tossa Noble.*

VII Aplec de la Sardana.— El diumenge dia 9 d'octubre tingué lloc a la nostra vila el setè aplec de sardanes organitzat per l'Agrupació Sardanista Tossenca sota el patrocini de l'Ajuntament. En sessions de matí i de tarda les cobles sant Jordi, Ciutat de Girona i Principal del Llobregat van anar interpretant un total de 28 sardanes que foren ballades o escoltades per un nombrós públic. A la tarda i en recordança del centenari del naixement del gran tenorista i compositor Ramon Rosell i Mestres es van interpretar tres sardanes seves. També vam assistir al naixement de dues sardanes: '*Es Cap de Tossa*', obra d'en Josep Margalef i Ayet, obligada de trombó i/o fiscorn, i '*Amics de Tossa*', original de Josep Cullell, ambdues rebudes amb molts d'aplaudiments per part del públic. La primera la interpretà la Principal del Llobregat, i la segona la Ciutat de Girona.

JOSEP MORENO

Quan vivia a Sant Antoni
 –era jo ben jovenet–
 tenia un cosinet:
 de caçar n'era un dimoni,
 Sempre parava ballestes.
 Això ho feia cada hivern,
 quan glaçat era el terreny
 i d'aus volants famolenques
 Queien molts pardals, aloses,
 rupits, bosquetes, pinsans
 que cercaven amb afany
 alades de lluny vistoses.
 A més a més agafava
 moltes classes de mussols
 de nius ran de rierols
 a recer de tramuntana.
 Mussols a casa hi havia
 caçaven sempre de nit.
 Se sentien lleugers crits

Mussols

quan un ratolí es cruspien.
 Fent camí els coloms afirmen.
 En canvi tots els mussols
 fan sempre que no i no:
 oposició renyida.
 Els coloms sempre movent-se
 i els mussolos encarcerats,
 a les soques arrapats,
 albirant només les preses.
 Molts animalots s'atansen;
 sargantanes, ratolins
 dels camps i rostolls veïns;
 ell es manté quiet, no el senten.
 El vespre, els mussols no el saben

i després d'haver-lo entès
 difícil de treure és
 i així la llibertat perden.
 El vesp els lliga les ales
 i ja no poden volar.
 Són fàcils de captivar
 Ara viuran a les cases.
 A la gent, a l'ull s'enganxa
 altra mena de mussol.
 Tot seguit trobes consol:
 cancel·la arbres i ací el deixes.
 Fa temps dèiem: -Ací el deixo!
 I fugies tot seguit
 per evitar embolics
 D'això no me'n penedeixo.
 El pitjor és que us diguin:
 –Quin mussol tan gros vós sou!
 Això sí pot fer renou
 i de vós potser se'n riguin.

Atzar

Deixondir-te és agradable
 quan sents cants de bon matí;
 el nostre quiquiriquic
 o el kukariakú dels altres.
 Estornells a la riera
 he notat en ple hivern
 grassonets i ben lluents
 no molt lluny de la passera
 Pernocaven a les branques
 picotejant amb afany,
 sense oblidar-se del bany
 d'aigua neta a les basses.
 N'hi havia una parella
 de mascle molt barroer,
 la femella era un joiell,
 llesta i fina la donzella.
 Sota els pins de la vorera
 jo escoltava els seus xiulets
 i d'altres molts refilats
 que feien per la riera.
 Jo dempeus, no em movia,
 romania quiet i mut,
 no fos cas que d'un ensurt

l'au d'un vol l'empenia.
 Cada dia li parlava,
 sempre li deia algun mot:
 –Apa, maca, estornellet
 que feliç ets tu, manyaga!
 De sobte sóc a les estepes
 al bell mig d'un camp llaurat,
 tot d'hortalissa plantat;
 un terreny curull de *datxes*.
 Ben a prop hi ha una riera
 de nenúfars tot florits,
 de camps i prats humits,
 de pollancre en renglera.
 M'hi atanso, oh sorpresa!
 Dalt d'un arbre un niu hi veig
 d'on se sent un remoreig
 de becs i ales esteses.
 El que veig no ho puc pas creure,
 és niuada d'estornells,
 de pocs dies, ben novells,
 del vent protegits per l'heura.
 Dempeus, altre cop espero

de la femella el retorn,
 ja que li toca el torn
 d'alimentar-los, de fer-ho.
 Les aus que cada any emigren
 noves veus han de saber,
 de llengües un fotimer:
 doncs durant l'any van i vénen.
 Vola ella movent les ales,
 –Apa maca, estornellet,
 que feliç ets tu, manyaga!
 Dóna ella la pitança,
 del pollancre va avall
 movent el lluent plomall
 i confiada s'atansa,
 fanant d'un costat a l'altre
 fa sentir el seu xiulet
 molt sonor, ben clar i net
 que a mi tot sol em regala.
 Avui em separo d'ella
 més altre cop ens veurem
 quan a la tardor serem
 a redós de Vila Vella.

ENQUESTA

Creieu que Tossa té una vida cultural activa?**CARME SANTANA**

«Tossa té una oferta cultural important, però n'hi hauria d'haver més i la gent hauria de

col.laborar de forma encara més activa en les activitats que s'organitzen.

Actualment, depèn del que vulguis fer no et queda cap altre remei que desplaçar-te en cotxe a Blanes, Girona o d'altres pobles dels voltants. De tota manera, les activitats culturals s'han incrementat molt en els últims anys i s'organitzen molts més cursos. Sembla que la cosa s'anima».

MA. PILAR SOLER

«Pel que fa a tradicions i festes populars, Tossa té una vida cultural activa. Ara bé, falta una mica més

de cultura per a tot allò que són reunions universitàries, escoles... si bé, Tossa ja és la seu d'unes jornades de medi ambient. Això està bé, és un primer intent i s'hauria de continuar en aquesta línia».

MONTSE NADAL

«Em sembla que es podrien fer més coses. Tot i això, crec que no sóc la persona més indicada per saber

com està la vida cultura a Tossa, perquè no sóc ni jove ni jubilada. Activitats per al jovent se'n fan moltes, s'organitzen molts cursos, però el que jo no sé és si la gent hi participa. Trobo que el que falta a Tossa és una sala polivalent on tothom hi pugui anar a fer coses: teatre, ballar, recitar poesies... Una sala per fer de tot».

CARLOS RIBAS

«La vida cultural d'aquest poble és patètica, perquè hi ha una falta d'activitats produïdes per

l'Ajuntament i les que es fan no tenen continuïtat. A més, s'organitzen moltes coses per als jubilats, però per al jovent falta una mica de 'vidilla'. Ja se'n fan, però se n'haurien de programar moltes més».

QUIM LOU

«Crec que Tossa té una vida cultural suficient. Amb això vull dir que a l'hivern no hi ha massa activitats,

especialment per a la gent jove. Però això és comprensible perquè el jovent ha de marxar del poble, perquè no hi ha feina i per tant no es poden programar activitats si no hi ha gent per participar-hi».

MARIA COSTA

«Em penso que la gent de Tossa té molta marxa, però a l'hivern Tossa és un

poble mort, mentre que a l'estiu està molt bé.».

Cala Canyelles. Tel. 36 49 28
17310 LLORET DE MAR

Restaurant

El Trull

- Obert els 365 dies de l'any
- Vivers de peix marisc
- Salons per a banquets i convencions fins a 400 persones i també reservats per a grups reduïts

Francesc Casadevall, en «Xicu Culera»

**JOSEP S. CULLELL
I CODINA**

Són les quatre de la tarda. Som en un dels dies més freds de l'hivern. He quedat amb en Xicu per parlar amb ell, però pujant al castell m'arribo fins a l'església vella. Feia dies que no hi pujava. Espero que toquin les quatre, i, mort de fred, truco a can Culera, on m'esperan en Xicu i na Lola. El primer que penso quan entro és «que bé que estan aquesta gent!». Aquest sentiment segurament me'l produeix el calor de la casa i l'ambient de família ben avinguda que es respira al seu interior. Es veu que són gent que ha

viscut i que estan contents amb ells mateixos. Na Lola fa cafè i en Xicu comença a recordar, a fer presents moments passats de la seva vida...

«Es meu pare es deia Miquel. L'avi Culera es va fer gran a Colera i d'això ve que, quan vam venir a viure a Tossa, als de casa ens diguéssin de Can Culera. Jo vaig néixer en aquesta casa que som ara, el 2 d'octubre de 1920 i sempre he viscut dalt de vila. Vaig anar a estudi amb el senyor Bladé i quan vaig ser més gran els vespres anava

amb el senyor Moreno. A cap edat vaig començar a anar en mar a pescar. Es meu pare era un expert en la pesca de cabres.

Reno! que n'hi havia abans, de cabres, i quant de peix s'agafava amb es palangre! També anàvem per dèntols i tonyes. L'any 1936 va esclatar la guerra i tot va canviar. Quan jo tenia 17 anys varen reclutar en Conrad Planellas, en Pepito Agell i a mi, i se'ns van endur cap al front per fer ponts a l'Ebre. La primera nit a Girona ens

varen fer dormir a terra dins d'una botiga de fotografia. Sempre me'n recordaré...es deia Foto Lux. Quan varem passar per Barcelona ens vam fer l'única foto que tinc d'aleshores. No et vull explicar res de tot aquell calvari, però ja t'ho pots imaginar ... amb 17 anys i anar directe a la batalla de l'Ebre.

En Conrado Planellas i en Pitu Agell van morir en aquesta batalla i a mi em varen ferir amb una bala explosiva, que em va destrossar un peu. Era a la serra

En Xicu, en una foto familiar presa fa uns quants anys...

de Cavalls, davant de Gandesa. D'allà em van portar a l'Hospital de Reus, des d'on em van traslladar al de Vilafranca del Penedès, on el metge, quan va saber que era de Tossa, em va dir: *'Noi, no et preocupis que aquesta cama te la salvarem perquè jo sóc viu gràcies a la gent de Tossa'*.

Molts veïns de Vilafranca em van venir a veure pel sol fet de ser de Tossa. Resulta ser que el revolt de la mort es diu així perquè s'hi va espenyar un autocar de jugadors de

futbol de Vilafranca i la gent de Tossa va salvar-ne molts, i ens van quedar agraïts per sempre més.

Després de Vilafranca em van traslladar a Banyoles, on vaig conèixer el doctor Trueta. Ell em va operar i em va salvar el peu. El mes de gener em van donar permís i vaig venir a Tossa. El dos de febrer els *nacionals* entraven a Tossa i van instal·lar un hospital de guerra a Can Ferrer. En aquest hospital vaig ser-hi un any i mig i uns metges italians em van dir que per acabar-me de curar m'haurien de traslladar a Barcelona. Un cop a l'hospital em van fer fora perquè deien que no volien rojos. En assabentar-se que era del costat roig, em deien: *'Rojos no!'*.

Finalment em van dur a un Hospital de presos polítics del carrer Tallers i allà em vaig començar a recuperar. Per sortir de l'Hospital vaig necessitar un aval de gent de Tossa i finalment el pare va aconseguir que me'l fessin en Salvatori, en Pepus i en Pepito Bru-

atge de tornada a Tossa.

Un cop a Tossa, encara em van haver d'operar dues vegades més.

Amb la posguerra, a poc a poc tot va començar a ser igual que abans. Recordo el ball al Casino i a l'Ateneu, el cine... A l'estiu la pista a Can Biel, Can

Nan. Jo era molt amic d'en Jaume Soler i anava molt per la Carnisseria de Can Saura. Allà vaig conèixer a Lola. Ens vàrem casar el dia de Santa Caterina, de l'any 1952 i vam anar a viure a Can Saura. Vam

“ Quan el metge va saber que era de Tossa, em va dir: *'Noi, no et preocupis, que aquesta cama te la salvarem perquè jo sóc viu gràcies a la gent de Tossa'* ”

guera. Al final vaig poder tornar. Però quan semblava que tot aquest malson havia passat, pels vols de Sant Sebastià, em van reclutar els *nacionals* i em van destinar a El Ferrol. Jo encara gairebé no podia caminar, però em vaig haver d'incorporar. Un capità metge en saber que m'havien ferit al bàndol roig em va dir: *'Usted hará el servicio militar aunque sea para pelar patatas'*. Semblava que la mala sort no em deixava anar, però llavors un coronel metge va preguntar al capità: *'¿Y ese muchacho?'*. *'Es rojo, mi coronel'*, va contestar. *'Aquí no hay rojos ni blancos, todos los heridos son iguales'*, va dir el coronel, i em va llicenciar i em va donar calés per es vi-

muntar la pensió Soler al carrer Estolt i vam tenir una filla, que només va viure quinze dies, i un fill, n'Enric. Per atzars de la vida vam deixar la carnisseria i vam tornar a viure dalt de vila. Es noi es va casar i aquí estem, na Lola i jo, ben contents. Estem molt bé, aquí dalt. No ho canviariem per res del món».

En Xicu continua parlant i parlant de Tossa, de la seva gent, del seu fill i de sa seua néta, d'anar en mar... Em busca fotografies, m'explica, parla. És un plaer de parlar amb en Xicu i na Lola. S'ha fet tard.

Ens acomiadem i els deixo feliços, contents, després d'aquest viatge pel món dels records.

**PARTICIPA
DE LA NOVA**

TURISSA

